

آیا بر اساس روایت کتاب کافی، امام عصر ارواحنا فداه متولد نشده است؟

توضیح سوال:

طبق آنچه در کتاب کافی آمده، حضرت مهدی علیه السلام متولد نشده است. چون پس از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام آثار حمل در هیچ یک از اهل خانه امام حسن عسکری علیه السلام هویدا نبود. به عبارت دیگر آشکار نبودن آثار حمل در هیچ یک از همسران حضرت امام حسن عسکری سلام الله علیه، دلیل عدم ولادت امام زمان ارواحنا فداه عنوان شده است. بخش مورد استناد روایت مورد سوال عبارت است از:

لَمَّا دُفِنَ أَخَذَ السُّلْطَانُ وَ النَّاسُ فِي طَلَبِ وَلَدِهِ وَ كَثُرَ التَّفْتِيشُ فِي الْمَنَازِلِ وَ الدُّوَرِ وَ تَوَقَّفُوا عَنِ قِسْمَةِ مِيرَاثِهِ وَ لَمْ يَزَلِ الَّذِينَ وَكَلُوا بِحِفْظِ الْجَارِيَةِ الَّتِي تُوَهَّمُ عَلَيْهَا الْحَمْلُ لِأَزْمِينِ حَتَّى تَبَيَّنَ بُطْلَانُ الْحَمْلِ فَلَمَّا بَطَلَ الْحَمْلُ عَنْهُنَّ قُسِمَ مِيرَاثُهُ بَيْنَ أُمَّهِ وَ أَخِيهِ جَعْفَرٍ وَ ادَّعَتْ أُمُّهُ وَصِيَّتَهُ.

الکلبینی الرازی، أبو جعفر محمد بن یعقوب بن إسحاق (متوفای ۳۲۸ هـ)، الأصول من الکافی، کافی ج ۱، ص ۵۰۵، ناشر: اسلامیة، تهران، الطبعة الثانية، ۱۳۶۲ هـ.ش.

آنگاه که (امام حسن عسکری علیه السلام) دفن شد، حاکم و مردم به جستجو برای یافتن فرزندش پرداختند و در خانه‌ها جستجوی فراوانی صورت گرفت و از تقسیم ارث امام حسن عسکری علیه السلام دست نگه‌داشتند و همواره افرادی را به حفاظت و ملازمت از کنیزی که گمان بارداریش می‌رفت، گماشتند تا اینکه عدم بارداری او آشکار گشت. آنگاه که عدم بارداریش ثابت شد، ارث امام عسکری علیه السلام بین مادر و برادرش جعفر تقسیم شد و مادر امام وصایت او را ادعا کرد.

پاسخ اجمالی:

اولاً: اساساً سوال، سوال نادرستی است زیرا بر مبنای پیش فرضی غلط طراحی شده است. چرا که ولادت حضرت مهدی علیه السلام حدود پنج سال قبل از شهادت پدرشان حضرت امام حسن عسکری علیه السلام بوده است نه

پس از شهادت آن بزرگوار. ثانیاً: روایت مورد استناد سوال کننده روایت اصطلاحی شیعه نیست که ناقل اولیه آن امام معصوم علیه السلام باشد، بلکه صرفاً حکایتی است که ناقل اولیه آن یک فرد ناصبی و دشمن اهل بیت علیهم السلام است. پس نقل حکایت توسط او ارزشی برای شیعه ندارد. ثالثاً: در کتاب کافی به ولادت حضرت امام مهدی علیه السلام تصریح شده و بابی تحت عنوان «مولد الصاحب علیه السلام» آمده است که در آن بیش از ۳۰ روایت در اثبات ولادت آن حضرت نقل شده است. گذشته از این، علمای متعددی از اهل سنت نیز قائل به ولادت حضرت مهدی علیه السلام هستند.

نکته آخر اینکه طبق سوال و استدلال آن، عدم ولادت امام عصر علیه السلام به دلیل عدم آشکار شدن آثار بارداری در مادر ایشان است و این استدلال با دو مسئله نقض می‌شود اول ولادت حضرت موسی و دوم ولادت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله؛ زیرا برابر با منابع اهل سنت، نه در مادر حضرت موسی و نه در مادر حضرت رسول صلی الله علیه و آله، آثار بارداری آشکار نبوده است.

پاسخ تفصیلی:

برای پاسخ به این شبهه ابتدا پاسخهای حلی و سپس پاسخهای نقضی ارائه می‌گردد.

پاسخ های حلی:

در این قسمت سه پاسخ حلی بیان و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اول: ولادت حضرت مهدی علیه السلام پنج سال قبل از شهادت امام عسکری علیه السلام

بنابر فرضی که در حکایت مذکور بیان شده مبني بر اینکه پس از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در هیچ یک از همسران آن حضرت آثار حمل آشکار نبود، این مسئله کوچکترین منافاتی با ولادت امام عصر علیه السلام ندارد. زیرا برابر با احادیث متعدد مورد قبول دانشمندان شیعه، حضرت مهدی ارواحنا فداه حدود پنج سال

قبل از شهادت پدر بزرگوارشان یعنی حدود سال ۲۵۵ قمری، ولادت یافتند و در هنگام شهادت پدر، تقریباً پنج ساله بودند. محدث بزرگ شیعه، جناب شیخ کلینی در این باره می‌گوید:

ولد عليه السلام للنصف من شعبان سنة خمس وخمسين ومائتين.

الكليني الرازي، أبو جعفر محمد بن يعقوب بن إسحاق (متوفى ۳۲۸ هـ)، الأصول من الكافي، كافي ج ۱، ص ۵۱۴، ناشر: اسلاميه، تهران، الطبعة الثانية، ۱۳۶۲ هـ.ش.

حضرت امام مهدی ارواحنا فداه در نیمه شعبان سال ۲۵۵ قمری ولادت یافتند.

شیخ مفید نیز در این باره می‌گوید:

و كان مولده عليه السلام ليلة النصف من شعبان ، سنة خمس و خمسين و مائتين .

البغدادي، الشيخ المفيد محمد بن محمد بن النعمان، العكبري ، (متوفى ۴۱۳ ق) ، الإرشاد في معرفة حجج الله على العباد، ج ۲، ص ۳۳۹، تحقيق : مؤسسة آل البيت عليهم السلام لتحقيق التراث، ناشر : دار المفيد للطباعة والنشر والتوزيع - بيروت - لبنان، سال چاپ : ۱۴۱۴ - ۱۹۹۳ م.

ولادت حضرت امام مهدی ارواحنا فداه در نیمه شعبان سال ۲۵۵ قمری بود.

شیخ طبرسی به همین مسئله تصریح کرده است:

ولد عليه السلام بسر من رأى ليلة النصف من شعبان قبل طلوع الفجر سنة ۲۵۵ خمس و خمسين ومائتين من الهجرة

طبرسی، احمد بن علی، (متوفى ۵۴۸ ق)، تاج المواليد، ص ۶۱، به کوشش: مرعشی، سید محمود، ناشر: دفتر آية الله مرعشی نجفی، قم، سال چاپ: ۱۴۰۶ق.

حضرت مهدی علیه السلام در سامراء در شب نیمه شعبان قبل از طلوع فجر در سال ۲۵۵ هجری ولادت یافتند.

حال آنکه حکایت موجود در کافی، ولادت فرزند پس از شهادت امام عسکری علیه السلام را نفي می‌کند. ما هم معتقدیم دلیلی نداریم که پس از شهادت امام عسکری، فرزندی برای آن حضرت به دنیا آمده باشد. بلکه قائلیم

فرزند حضرت عسکری علیه السلام در زمان حیات آن حضرت به دنیا آمدند و البته این ولادت مخفیانه بود و به غیر از خواص شیعیان، عموم مردم و بویژه دشمنان از آن با خبر نشدند.

دوم: ناقل حکایت مورد نظر، امام معصوم نیست بلکه یک ناصبی است.

نکته شایان ذکر در این مجال این است که اولاً: گفتار امام معصوم علیه السلام برای ما حجت است نه گفتار غیر امام معصوم و این گفتار نیز باید با علم به صدور آن از امام معصوم علیه السلام و قواعد علم درایه و علم رجال برای ما ثابت شود.

ثانیاً: آنچه در کتاب کافی آمده است؛ نه تنها کلام امام علیه السلام نیست، بلکه به تصریح راویان حکایت، این ماجرا از شخصی ناصبی و دشمن امام علیه السلام نقل شده است. بنابراین برای ما حجیتی ندارد. چنانکه در ابتدای این حکایت آمده است:

الحسین بن محمد الأشعري و محمد بن یحیی و غیرهما قالوا: کان أحمد بن عبید الله بن خاقان علی الضیاع والخراج بقم فجرى فی مجلسه یوما ذکر العلویة و مذاهبهم و کان شدید النصب فقال: ...

حسین بن محمد اشعری و محمد بن یحیی و غیر از این دو گفتند: احمد بن عبیدالله بن خاقان مأمور مالیاتی و خراج قم بود. روزی در مجلس او یادی از شیعیان و مذاهبشان شد در حالیکه به شدت ناصبی و دشمن اهل بیت علیهم السلام بود. پس گفت: ...

سوم: تصریح به ولادت حضرت مهدی علیه السلام در کتاب کافی

در خود کتاب کافی بلافاصله پس از باب مورد بحث به صراحت بابی ذکر شده است که عنوان آن عبارت است از: مولد صاحب علیه السلام» ولد علیه السلام للنصف من شعبان سنة خمس وخمسين ومائتين.

الکلبینی الرازی، أبو جعفر محمد بن یعقوب بن إسحاق (متوفای ۳۲۸ هـ)، الأصول من الکافی، کافی ج ۱، ص ۵۱۴،

ناشر: اسلامیة، تهران، الطبعة الثانية، ۱۳۶۲ هـ.ش.

ولادت حضرت صاحب الزمان علیه السلام ؛ آن حضرت در نیمه شعبان سال ۲۵۵ قمری ولادت یافتند.

در این باب بیش از سی حدیث در اثبات ولادت حضرت ولی عصر ارواحنا فداه نقل شده است.

بدین ترتیب سخیف بودن این شبهه کاملاً روشن می‌گردد. چراکه از دو حال خارج نیست : یا اینکه سؤال کننده مغرضانه و گزینشی عمل کرده و چشم خود را بر روی باب مفصلی که ولادت امام عصر علیه السلام را اثبات می‌کند بسته است و یا اینکه به قدری از نظر علمی ضعیف است که اندکی تلاش ننموده و تنها چند صفحه ی بعد را مطالعه نکرده است.

اعتراف علمای متعددی از اهل سنت به ولادت حضرت مهدی علیه السلام

افزون بر کتاب کافی و دهها کتاب دیگر که علمای شیعه در آنها ولادت امام عصر ارواحنا فداه را امری مسلم و مستدل دانسته‌اند، در میان اهل سنت نیز علمای متعددی قائل به ولادت حضرت مهدی علیه السلام هستند که برخی از آنها عبارتند از: ذهبی، ابن حجر عسقلانی، ابن حجر هیثمی، ابن اثیر جزری، عبدالوهاب شعرانی، فخر رازی، سبط بن الجوزی، مسعودی شافعی، ابن خلکان و برای اطلاع کامل از این بحث به لینک زیر مراجعه فرمایید.

***** [اعتراف علمای اهل سنت به تولد حضرت مهدی \(عج\) + تصاویر کتاب ها](#) *****

بنابراین ولادت امام عصر ارواحنا فداه، در حدود پنج سال قبل از شهادت پدرشان امام حسن عسکری علیه السلام نزد علمای شیعه مسئله‌ای قطعی و ثابت شده است که حتی برخی علمای اهل سنت نیز بدان اعتراف کرده‌اند. و نقل فوق نیز که توسط سؤال کننده مطرح شده، هیچ ارتباطی به این موضوع ندارد علاوه بر اینکه ناقل آن نیز فردی ناصبی بود. حال در ادامه به ذکر برخی از نوارد می‌پردازیم که در تقابل با شبهه، سؤال کننده می‌باشد.

پاسخهای نقضی:

سوال کننده، عدم وجود آثار حمل در کنیز امام عسکری علیه السلام را دلیل بر عدم تولد و وجود امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دانست و حال آنکه آشکار نبودن آثار حمل، نشانگر عدم بارداری و عدم تولد و وجود فرزند نمی‌شود، چنانچه در ادامه می‌آید. به تصریح تاریخ، مادر حضرت موسی علی نبینا و آله و علیه السلام و مادر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز آثار حمل نداشتند.

مادر حضرت موسی علیه السلام

به اعتراف علما و مفسران اهل سنت، ولادت حضرت موسی مخفیانه صورت گرفت به طوری که آثار حمل در مادر حضرت موسی اصلاً ظاهر نشد. ابن کثیر در تفسیر خود ذیل آیه «ان فرعون علا فی الارض...» و آیات بعد آن (سوره قصص، آیه ۴ به بعد) می‌گوید:

و ولد موسی، علیه السلام، فی السنة التي یقتلون فیها الولدان و كان لفرعون أناس موکلون بذلك و قوابل یدرن علی النساء، فمن رأینها قد حملت أحصوا اسمها، فإذا كان وقت ولادتها لا یقبّلها إلا نساء القبط، فإذا ولدت المرأة جارية ترکنها وذهب، وإن ولدت غلاماً دخل أولئك الذبّاحون، بأیدیهم الشفار المرهفة، فقتلوه ومضوا فبّخهم الله. فلما حملت أم موسی به، علیه السلام، لم یرظهر علیها مخایل الحمل کغيرها، ولم تفتن لها الدایات.

ابن کثیر الدمشقی، ابوالفداء إسماعیل بن عمر القرشی (متوفای ۷۷۴هـ)، تفسیر القرآن العظیم، ج ۶، ص ۲۲۱ و ۲۲۲، المحقق: سامی بن محمد سلامة، الناشر: دار طيبة للنشر و التوزیع، الطبعة: الثانية ۱۴۲۰هـ - ۱۹۹۹ م.

و حضرت موسی در سالی که فرعونیان در آن نوزادان پسر را می‌کشتند متولد گشت و فرعون مأمورانی برای این کار گماشته بود. هر زنی که وضع حمل می‌کرد اسمش را (در لیست خود) داشتند. هنگام ولادت فرزندش فقط زنان قبیطی (از طرف فرعون) به او در ولادت فرزندش کمک می‌کردند. پس اگر زن نوزاد دختری به دنیا می‌آورد، او را رها کرده و می‌رفتند ولی اگر نوزاد پسری به دنیا می‌آورد، مأموران ذبح نوزادان وارد خانه می‌شدند درحالی‌که

در دستانشان خنجرهای برنده و تیز بود، نوزاد را می‌کشتند -خدا آنها را از هر خیري دور کند-. آنگاه که مادر موسی به او باردار شد، آثار حاملگی و بارداری مانند دیگر زنان در وی ظاهر نشد و هیچ یک از دایه‌های مأمور از طرف فرعون متوجه بارداری او نشد.

بنابر روایت فوق، ولادت حضرت مهدی ارواحنا فداه از دو جهت شبیه ولادت حضرت موسی بوده است: اول: ترس کشته شدن ایشان توسط حاکمان ظالم وقت. دوم: عدم آشکار شدن آثار بارداری در مادر بزرگوار ایشان در طول مدت بارداری. اگر کسی بخواهد منکر اصل چنین مسئله‌ای شود باید منکر اصل ولادت حضرت موسی و نحوه ولادت اعجازگونه ایشان در دوران فرعون شود.

مادر رسول اکرم صلی الله علیه و آله

مادر حضرت رسول صلی الله علیه و آله نیز در هنگام بارداری آن حضرت، هیچ اثر و نشانه‌ای از بارداری را نداشت. چنانکه در کتاب عیون الاثر آمده است:

و من طریق محمد بن عمر عن علي بن زيد عن عبد الله بن وهب بن زمعه عن أبيه عن عمته قالت: كنا نسمع أن رسول الله صلی الله علیه و سلم لما حملت به أمه آمنه بنت وهب كانت تقول: ما شعرت بأني حملت به و لا وجدت له ثقله كما يجد النساء و ربما كانت تقول: و أتاني آت و أنا بين النائم و اليقظان فقال: هل شعرت أنك حملت؟ فكأنني أقول ما أدري، فقال: إنك قد حملت بسيد هذه الأمه و نبیها، و عن الزهري قال: قالت آمنه: لقد علق ت به فما وجدت له مشقة حتي وضعته.

ابن سید الناس، محمد بن محمد، متوفای ۷۳۴ ق، عیون الأثر، ج ۱، ص ۳۱، ناشر: دار القلم، بیروت، اول، ۱۴۱۴ ق.

و از طریق محمد بن عمر از علی بن زید از عبد الله بن وهب بن زمعه از پدرش از عمه‌اش نقل شده که گفت: ما از رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌شنیدیم که می‌فرمود: وقتی مادرش آمنه بنت وهب به ایشان حامله بود، می‌گفت: من در دوران بارداری احساس بارداری نکردم و مانند دیگر زنان احساس سنگینی (بخاطر بارداری) را

در خود نیافتم و گاهی می فرمود: بین خواب و بیداری بودم که ملکی نزد من آمد و به من گفت: آیا احساس می کنی که باردار هستی؟ گویا من به او گفتم: نمی دانم. پس به من گفت: قطعاً تو به سرور و پیامبر این امت باردار هستی و از زهری نقل شده که گفت: جناب آمنه فرمود: من به حضرت محمد صلی الله علیه و آله باردار شدم ولی هیچ سختی و فشاری را متحمل نشدم تا وضع حمل کردم.

حلبی نیز در کتاب سیره خود به همین مطلب تصریح کرده و آورده است:

قالت آمنة لقد علقت به صلى الله عليه وسلم فما وجدت له مشقة حتى وضعته و عنها أنها كانت تقول ما شعرت بأني حملت به و لا وجدت له ثقلاً كما تجد النساء قالت آمنة وأتاني آت (أي من الملائكة) و أنا بين النائمة و اليقظة فقال هل شعرت بأنك قد حملت بسيد هذه الأمة و نبیها.

أقول ظاهر هذا السياق أنها لم تعلم بحملها إلا من قول الملك لأنها لم تجد ما تستدل به على ذلك لأنها لم تجد ثقلاً.

الحلبی، علی بن برهان الدین (متوفای ۱۰۴۴هـ)، السیرة الحلبیة فی سیرة الامین المأمون، ج ۱، ص ۷۵، ناشر: دار المعرفة، بیروت، ۱۴۰۰ ق.

جناب آمنه (مادر رسول اکرم صلی الله علیه و آله) فرمود: من به آن حضرت باردار شدم ولی هیچ سختی و فشاری را احساس نکردم تا اینکه وضع حمل کردم و همچنین از جناب آمنه نقل شده که می فرمود: من احساس نکردم که به فرزندم حضرت محمد صلی الله علیه و آله باردار هستم و مانند زنان دیگر، هیچگاه سنگینی بارداری را احساس نکردم ... همچنین جناب آمنه فرمود: بین خواب و بیداری بودم که ملکی نزد من آمد و گفت: آیا می دانی که تو به سرور و پیامبر این امت باردار هستی؟

من (حلبی) می گویم: ظاهر سیاق گفتار جناب آمنه این است که او نمی دانست که به رسول خدا صلی الله علیه و آله باردار است مگر وقتی که آن ملک آگاهش کرد. زیرا دلیلی بر بارداری خویش نیافت و هیچ سنگینی احساس نکرد.

چنانچه گذشت مادر این دو پیامبر الهی در زمان بارداری آثار حمل نداشتند و اگر بنا بر منطق سؤال کننده پیش برویم، لازمه اش عدم وجود این دو پیامبر اولوالعزم است در حالی که به ضرورت تاریخ و به تصریح قرآن ولادت حضرت موسی علی نبینا و آله و علیه السلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله امری قطعی است.

نتیجه:

بنا بر آنچه در پاسخ به این سوال گذشت، معلوم می شود که چنین سوال یا شبهه ای بی اساس بوده چرا که سوال کننده بر اساس گزینش نادرست و ناقص خود، بخشی از یک حکایت که ناقل آن شخصی ناصبی است را به عنوان دلیلی مورد قبول شیعه جلوه داده و به احادیث متواتر و معتبر ولادت حضرت مهدی علیه السلام و نیز نظر بخشی از علمای اهل سنت قائل به ولادت آن حضرت، توجه نکرده است. از این گذشته هیچ عالم شیعی قائل به ولادت امام عصر علیه السلام بعد از شهادت امام حسن عسکری سلام الله علیه نیست بلکه همه قائلند ایشان در زمان حیات حضرت امام حسن عسکری علیه السلام متولد شده اند. لذا نبودن آثار حمل در همسران امام حسن عسکری علیه السلام پس از شهادت آن حضرت اساساً بی ارتباط با بحث ولادت امام عصر علیه السلام است. از سوی دیگر آشکار نبودن آثار حمل در مادر آن حضرت نیز مسئله ای محال و غیر ممکن نیست و دلیل بر عدم ولادت نیست چنانکه درباره مادر حضرت موسی و مادر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله ثابت است که آثار بارداری در آنها نیز آشکار نبوده است.

موفق باشید

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف